

dr hab. Anna Szostak-Myrczek, prof. UŚ
Dziedzina – sztuki muzyczne
Dyscyplina – dyrygentura
Uniwersytet Śląski Katowice

Katowice, 18 maja 2021 r.

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Janusza Siadlaka

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. K. Pendereckiego w Krakowie. Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, z późn. zm.).

Dotyczy

uchwały Nr 25/2019 Rady Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej w Krakowie, podjętej na posiedzeniu w dniu 18 marca 2019 roku w sprawie powierzenia mi obowiązków recenzenta przewodu doktorskiego Pana mgra Janusza Siadlaka w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej: dyrygentura.

Zgodnie z w/w przepisami prawnymi, do dostarczonego mi przez Przewodniczącą Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne pisma w sprawie opracowania recenzji z dnia 6 kwietnia pracy doktorskiej Pana mgr. Janusza Siadlaka pt.: *Kompozycje chóralne a cappella Juliusza Łuciuka. Zagadnienia interpretacyjne i praktyka wykonawcza wybranych dzieł* została dołączona dokumentacja doktoranta oraz praca doktorska wraz z opisem.

Sylwetka Doktoranta

Janusz Siadlak jest dyrygentem, chórmistrzem, autorem wielu inicjatyw kulturalnych i artystycznych. Absolwent Wychowania Muzycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie i Podyplomowego Studium Chórmistrzowskiego Akademii Muzycznej w Bydgoszczy ukończonego z wyróżnieniem, doskonalił swoje umiejętności na licznych kursach, seminariach i sympozjach pod okiem wybitnych dyrygentów, takich jak Hans Jaskulsky, Uwe Gronostay i wielu innych.

W 1987 roku założył chór *Collegium Cantorum* przekształcony w 2012 roku w zawodowy chór Filharmonii Częstochowskiej, którym kieruje do dziś. Przedstawiony bogaty dorobek artystyczny i nagraniowy doktoranta związany jest z tym właśnie zespołem,

choć odnotować też należy sprawowanie przez niego kierownictwa chóru Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk w latach 2003-2009.

Zgromadzony i udokumentowany wykaz działalności koncertowej i nagraniowej świadczy o szerokim spektrum zainteresowań muzycznych Janusza Siadlaka, o podejmowaniu artystycznych wyzwań zarówno w obszarze muzyki współczesnej, jak i w dawnych stylach, włączając także ważniejsze utwory z muzyki popularnej i jazzowej.

Ważniejszym obszarem jego działalności są prawykonania utworów wybitnych polskich twórców, takich jak Roman Maciejewski, Edward Bogusławski, Andrzej Koszewski, Juliusz Łuciuk, Miłosz Bembinow, Marian Borkowski, Marek Jasiński, Stanisław Moryto.

Współpraca z orkiestrą Filharmonii Częstochowskiej zaowocowała poszerzeniem repertuaru zespołu o wiele ważnych dzieł wokalnie-instrumentalnych, których przygotowania podejmował się Janusz Siadlak.

Owocem jego działalności organizacyjnej są liczne wydarzenia artystyczne w formie cykli koncertowych, takich jak *Akademickie Spotkania Muzyczne*, *Musicalia Częstochoviana*, *Muzyka w Świątyniach*, *Pałacowe Koncerty*, *Czwartkowe Wieczory z Chórem Filharmonii Częstochowskiej*, jest dyrektorem artystycznym *Festiwalu Muzycznego Rodziny Bachów*, a także współtwórcą i dyrektorem artystycznym projektowego chóru *Polish Chamber Voices*.

Jego działalność dyrygencka, artystyczna i organizacyjna została uhonorowana licznymi wyróżnieniami na konkursach i festiwalach, a także nagrodami środowiskowymi i państwowymi.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr. Janusza Siadlaka to dzieło – koncert Chóru Filharmonii Częstochowskiej *Collegium Cantorum Sylwetki Kompozytorów – Juliusz Łuciuk* pod dyrekcją doktoranta, oraz opis dzieła – rozprawa teoretyczna *Kompozycje chóralne a cappella Juliusza Łuciuka. Zagadnienia interpretacyjne i praktyka wykonawcza wybranych dzieł*, przygotowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Włodzimierza Siedlika.

Koncert wykonany w Filharmonii Częstochowskiej 3.02.2021 r., zarejestrowany na nośniku CD wyemitowany został 5.02. 2021 r. na kanale You Tube. Złożyły się nań utwory

Juliusza Łuciuka na czterogłosowy chór mieszany a cappella skomponowane w latach 1958-2017:

Dzikię wino na chór i sopran solo (1958)

Missa gratiarum actione – Msza dziękczynna (1974)

Hymnus de caritate (1976/77)

Suita Maryjna (1983)

O, ziemio polska (1987)

Sonet Słowiański IX (1995)

Ave Maria na chór i sopran solo (2012)

Kołysanka o kołysce (2017)

Ułożone chronologicznie, stanowią przekrój różnorodnych zainteresowań i inspiracji kompozytora, ukazując najważniejsze jego dokonania w dziedzinie muzyki chóralnej. Niezwykle istotnym aspektem decyzji o wyborze tematu i wykonaniu dzieła stała się możliwość utrwalenia utworów w interpretacji popartej wskazówkami kompozytora, o czym wspomina wielokrotnie i co podkreśla doktorant w opisie koncepcji i w pracy teoretycznej. Wydaje się to tym cenniejsze z obecnej perspektywy, kiedy wiemy, że Juliusz Łuciuk zmarł 17. 10. 2020 roku. Praca doktorska Janusza Siadlaka stanowi zatem tym bardziej niezwykle wartościowe i unikalne kompendium wiedzy dla przyszłych wykonawców muzyki jednego z ważniejszych polskich kompozytorów, w tym twórcy dzieł chóralnych, jakim niewątpliwie był autor słynnej *Suity Maryjnej*, czy popularnej, często wykonywanej kompozycji *O ziemio polska*.

Oba te utwory znalazły się w repertuarze koncertu. Wykonane bez zbędnej afektacji, szlachetnie, z wielką kulturą i wrażliwością, zabrzmiały pewnie i pięknie. Przemysłana interpretacja, poparta studiami doktoranta i erudycją pozwalająca na głębokie wniknięcie w warstwę muzyczną i literacką prezentowanych utworów, ukazywała nieustanne dążenie do możliwie najpełniejszego oddania zamysłu i intencji kompozytora. W sposobie dyrygowania, w prowadzeniu zespołu i we wspólnym z chórem kreowaniu, wyczuwalne było pełne taktu i skromności podążanie za dziełem i wyobraźnią Juliusza Łuciuka.

Podobne odczucia towarzyszyły podczas słuchania także i innych utworów umieszczonych w programie. Już w pierwszym z nich, kołysance *Dzikię wino* do słów K. I. Gałczyńskiego, zwracało uwagę ładne, naturalne brzmienie chóru, miękkie frazowanie,

wrażliwe muzykowanie w dialogu z solistką. Warto byłoby w kolejnych wykonaniach jeszcze więcej dbałości poświęcić czytelności tekstu słownego.

Podobna uwaga dotyczy nagrania *Sonetu Słowiańskiego*, tutaj także zabrakło wyrazistej dykcji w niektórych fragmentach utworu, choć wykonanie było śpiewne, spójne i miękko brzmiące. Taka koncepcja wykonawcza, dość jednorodna jeśli chodzi o emocjonalność, odbiega nieco od opisu i analizy tego utworu w dysertacji.

Wykonanie *Missa gratiarum actione* i *Hymnus de caritate* potwierdziło wysokie kompetencje zarówno świętnego chóru stworzonego i ukształtowanego artystycznie przez Janusza Siadlaka, jak i jego samego jako dyrygenta. W ich wspólnej, opartej na świętnym porozumieniu interpretacji, czytelna była dbałość o szczegół, o piękno każdej frazy, o wyrównanie współbrzmienia w podziałach głosów. Zwracały uwagę ładnie wykonane melodie chorałowe w części mszy *Credo*. Drobne techniczne mankamenty, takie jak zbyt ostre brzmienie sopranów w *Gloria* od tempo I (można też było zastosować w tej części nieco lżejszą artykulację), podobnie jak w utworze *Hymnus de caritate*, gdzie większej precyzji wymagała też realizacja powtarzanych struktur rytmicznych z duolami, nie mają znaczenia dla ogólnej percepcji tych utworów.

Kolysanka o kolysce, dedykowana Januszowi Siadlakowi i przez chór *Collegium Cantorum* pod jego dyрекcją po raz pierwszy wykonana, stanowi piękne podsumowanie koncertu i symbolicznie – całej jego pracy doktorskiej. Zaśpiewana ze swobodą zabrzmiała bardzo przekonująco. Kreacja ta wieńczy dzieło, spójne w warstwie opisowej, jak i wykonawczej. W każdej z nich, zarówno w dziele, jak i w jego opisie, widać podążanie za wizją kompozytora i wrażliwe kreowanie jego muzyki.

Opis dzieła opracowany został z wielką starannością. Liczy ponad dwieście stron i składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy – *Juliusz Łuciuk – życie i twórczość*, wzbogacony ciekawymi materiałami zdjęciowymi z archiwum kompozytora, powstał dzięki rozlicznym z nim spotkaniom i rozmowom. Autor pracy próbuje przybliżyć czytelnikowi osobowość kompozytora, przywołuje wiele wybitnych postaci życia muzycznego, które towarzyszyły twórcy podczas jego artystycznej wędrówki, zamieszcza fakty z biografii i charakteryzuje pokrótce twórczość, sytuując je w kontekście historycznym i kulturowym.

Rozdział drugi zawiera wnikliwe analizy wykonywanych utworów, poczynione zarówno w warstwie muzycznej, jak i literackiej. Każda z nich poprzedzona jest tabelą z informacjami dotyczącymi miejsca i czasu powstania kompozycji, wydania, prawykonania i

ważniejszych nagrań i wykonań oraz wprowadzeniem, nawiązującym do genezy i tradycji wykonawczej prezentowanych form. Autor kreśli kontekst poszczególnych utworów, nawiązuje do muzycznych i pozamuzycznych inspiracji, z których czerpał kompozytor. Uwagi analityczne ilustrowane są przykładami nutowymi. Szczególnie cenne wydają się wskazówki wykonawcze, w dużej mierze, jak wspomniano, oparte na sugestiach twórcy, uzupełnione, co ważne, o przykłady ćwiczeń emisyjnych proponowanych przez Janusza Siadlaka na bazie jego doświadczeń wykonawczych.

Trzeci rozdział – *Juliusz Łuciuk w świetle autorefleksji* to obszerny wywiad autora rozprawy z kompozytorem, poprzedzony krótkim, odautorskim wprowadzeniem o osobistym wydźwięku. Stwarza cenną sposobność wniknięcia w świat Juliusza Łuciuka, poznania jego systemu wartości, filozofii życia nierozłącznej z muzyczną kreacją. Niezwykle intrygujący i ważny to materiał, ale i poruszający, szczególnie w kontekście odejścia wybitnego kompozytora.

Podsumowanie

Summa summarum, stwierdzam, że mgr Janusz Siadlak zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego powiązanego z teoretyczną jego podbudową, co niewątpliwie potwierdziło jego umiejętności dyrygenckie i wymagało znajomości nie tylko wiedzy z zakresu teorii muzyki, ale także historii muzyki i szerszego spojrzenia na obie te dziedziny. Pracę doktorską oceniam jako bardzo dobrą, spełnia ona wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz.1789, z późn. zm.).

Wnoszę o dopuszczenie mgr. Janusza Siadlaka do dalszych etapów przewodu.

Katowice, 18 maja 2021 r.

dr hab. Anna Szostak-Myrczek, prof. UŚ

